

Фокланди или Малвини, како овај острвски архипелаг називају Аргентинци, представљају групу острва у јужном Атлантику која је од Аргентинске обале удаљена око 600 км. Геолошки, поменути архипелаг припада Патагонији, али у политичком смислу припада Великој Британији. Фокланди се састоје се од око 200 острва од којих су највећа Западни и Источни Фокланд. Главни град је Порт Стенли, који има око две хиљаде становника, док целокупни архипелаг има око две и по хиљаде становника.

Сукоб Аргентине и Британије око суверенитета над овим острвима траје већ готово више од два века. Наиме, острва су била насељена већ 1764 год. када Источно острво насељавају француски колонисти а Западно британски. 1770. год. Шпанија је од Француске купила ова острва а 1816. Аргентинци окупирају Фокландски архипелаг и 1820. проглашавају суверенитет над овом територијом. Британци освајају острва 1833. год и од тада па све до средине двадесетог века острвима управљају и Аргентинци и Британци.

По праву ова територија припада Аргентинцима, и то не само због близине њеној матичној обали већ и историјских разлога јер је Аргентина после стицања независности од Шпаније с правом захтевала суверенитет над поменутом територијом коју је и освојила у инвазији 1816. године. Међутим, аргентинска управа над овим острвима није дуго трајала, јер као што је већ поменуто, Британци су острва заузели 1833. год. Па ипак Аргентинци се са овим нису помирили тако да су 1982. год., тачно 166. година након прве инвазије, у десанту вратили острва под своју контролу. Међутим, овога пута на Малвинима су се задржали чак и краће него први пут.

Ток рата за Фокланде

Генерал Леополдо Галтијери је у војном удару који је извршила војна хунта 12. августа 1981. постао председник Аргентине. Милитантни аргентински режим је одлучио да спроведе војну акцију како би повратио Малвинска острва под своју контролу, с обзиром да преговори под окриљем УН нису уродили плодом. Аргентина је 1982. год. искрцавањем командоса [\[1\]](#) извршила другу инвазију на Фокландска острва. Командоси су брзо поразили омањи британски гарнизон који је бранио острва и који је поглавито био стациониран у Порт Стенлију. Тај моменат је означио почетак Фокландског рата у коме су први пут после другог светског рата активно учешће у сукобу имале поморске снаге. Заправо, улога ратне морнарице Велике Британије, а нарочито носача авиона "Инвизбл", била је пресудна и одлучујућа у овом рату.

Након што су Аргентинци заузели Фокланде 2. априла, британска премијерка Маргарет Тачер, или “гвоздена леди”, истог дана је наредила војну акцију. Британска краљевска морнарица упутила је контингент у јужни Атлантук на челу са носачем авиона Невидљиви који је на својој палуби имао авионе ловце са вертикалним полетањем и слетањем типа “Си Хериер” који су имали значајну улогу у овом рату а пре свега у ваздушним борбама против аргентинских “Миража” и јуришних авиона “Скај Хоук” који су бомбардовали британске бродове. [2]

И аргентинска и британска морнарица су имале велике губитке. За Аргентинце највећи губитак било је потапање лаке крстарице “Генерал Белграно” од стране британске нуклеарне подморнице “Освајач”, која је са три торпеда погодила аргентинску крстарицу која се није директно запутила ка Малвинима. Контрoверза око овог поступка британске морнарице узбуркала је страсти. Погинуло је 323 аргентинских морнара док је око 700 чланова посаде потопљене крстарице спасено. Британска јавност и медији били су одушевљени овим “подвигом” посаде британске подморнице. [3]

Аргентинци нису остали дужни Британцима јер су већ два дана након потапања Генерала Белграноа Британци изгубили свој најмодернији разарач типа “Шефилд” који је погођен против бродском ракетом “Егзозет” француске производње која је лансирана са аргентинског морнаричког авиона такође француске производње “Супер Етендард”. [4] Међутим, пројектил Егзозет испаљен са аргентинског авиона, упркос својој ефикасности

[5]

, није експлодирао али је ипак изазвао пожар који се касније проширио на читав разарач. Погинуло је 20 британских морнара. Напуштени разарач је касније потонуо али то није био и једини губитак британске флоте.

Након четири месеца рата, аргентинске снаге су се предале 14. јуна. На самом архипелагу, и то у неколико наврата, дошло је и до сукоба прса у прса. Оно што је било кључно у рату био је мали борбени радијус дејства аргентинских јуришних авиона који су нападали британске бродове и јединице након узлетања са матичне обале. Пилоти аргентинских борбених авиона су на располагању имали тек неколико минута да изруче свој терет и да се врате на своје аеродроме, док су при томе били изложени константној ватри са британских бродова и Хериера. Осим тога, велики број аргентинских пројектила и бомби који су погодили британске бродове није експлодирао што је било изненађујуће јер су чак и британски комаданти очекивали веће губитке. На крају рата губици су били следећи: Британци су имали 255 мртвих, 746 рањених, 6 потопљених бродова и 34 оборене летелице, док су аргентинске снаге имале 655 мртвих, 1100 рањених, 5 потопљених бродова и 98 оборених летелица.

Фокландски рат имао је сасвим супротне политичке консеквенце по власт у обе земље. Аргентинци су након претрпљеног пораза кривили војну хунту, након чега су, услед све већег незадовољства у земљи и притиска јавности, 1983. расписани демократски избори. Међутим, наравно да то није променило став Аргентине по питању Малвинских острва које с правом сматрају својом територијом. Након реформације Устава Републике Аргентине 1994, Малвини су остали део територије ове земље.

Ова ситуација умногоме наликује нашем проблему са Косовом тако да не чуди став Аргентине по питању јужне српске покрајине. Наиме, Аргентина је потпуно принципијелна када је у питању противљење независности Косова, што је и показала приликом сведочења на међународном суду правде. Наравно, попут Шпаније која има проблема са Баскијом и Аргентина налази свој интерес у заступање српског става али као и у нашем случају дефинитивно морамо да закључимо да Аргентина с правом полаже право на Фокландска острва. С друге стране, Марагарет Тачер је након “славног” повратка своје империјалне морнарице, ојачала своје позиције што је њеној влади обезбедило победу на изборима 1983. год.

Британска империја је жедна нафте

Након кратке анализе последњег рата око Фокланда требало би посветити пажњу недавно поново узбурканим страстима јер Британци поново позивају на рат. Међутим, пре него што поменемо најновију кризу ваљало би одговорити на једно суштинско питање. Наиме, зашто је овај ретко насељени архипелаг, чија је главна привредна грана сточарство, уопште толико значајан, јер тешко да је реч само око сукоба у вези суверенитетом. Иако овај архипелаг нема ни неко битно историјско и културно наслеђе за Британце као ни за Аргентинце, Британци су поново због Фокланда ставили своју ратну флоту у приправност а у територијалним водама око поменутих острва већ патролира разарач “Јорк”.

Дакле, зашто су Фокланди толико значајни за Британце да због њих поново прете ратом? Наиме, како је лепо истакнуто у уводу текста посвећеном хипотетичком другом Фокландском рату часописа *Дипломатик Куријер* узрок новом порасту тензија око Фокланда јесте: “Нафта. Она инспирише и разара. Она гради нације али их и уништава. Неки се захваљујући њој богате, док други пропадају”.

[\[6\]](#)

У извештају америчког удружења за геолошка истраживања из 2000. године наводи се да би море око Фокландских острва могло да крије залихе нафте у количини од 17 милијарди барела, али такође и залихе природног гаса од девет милијарди барела у еквиваленту нафте. Процене америчког геолошког удружења поклапају се са резултатима истраживања која су спроведена 1992. год. [7] Те године, када су сеизмолози открили нафту и природан гас у околини острва, обе стране које полажу право на суверенитет над острвима понадале су се да ће моћи да експлоатишу ово природно богатство. Наравно, ово откриће довело је и до потписивања споразума 1995. год., између Аргентине и Велике Британије о сарадњи и заједничком деловању у истраживању ових простора.

Међутим, да неће баш све ићи тако глатко потврдила је и истраживачка мисија која је упућена ка дестинацији на којој се северно од Фокланда налази басен у коме се налази потенцијално право богатство за неку нову британску империју. Наиме, како наводи поменути часопис *Дипломатик Куријер* Енглези су одлучили да потпуно игноришу нове прописе Аргентинске владе који се односе на то да сваки брод који испловљава ка Фокландима мора тражити посебно одобрење. [8]

Британски премијер Гордон Браун, који је слично његовој претходници Тачеровој заузео оштар став по питању Фокланда, “упозорио” је Аргентину да не покушава да омета везе коју ова острва имају са спољашњим светом. [9] Наравно, британска похлепа се огледа у спремности поновног слања своје флоте у територијалне воде око архипелага који је од Британских острва удаљен више од 6 000 миља само да би експлоатисали хипотетичка налазишта која крију огромне залихе природног гаса и нафте. У сврху претње послужиће и разарач “Јорк” чије присуство поручује Аргентинцима да упркос споразуму црно злато испод Фокланда припада само Британцима и никоме више.

Аргентина не жели нови рат и зато је аргентински министар, који борави у Мексику, изјавио да: “Британија треба да седне за сто и да разговара о суверенитету како би се превазишла ова анахрона колонијална ситуација”. [10] Осим тога, Аргентинци желе да пред УН поставе питање суверенитета и да дефинитивно разреше дугогодишњи крвави спор око ових острва. Свакако, Аргентинци су свесни тога да им тренутни статус никако не одговара јер немају апсолутно никакву контролу над овим острвима али то није оно што је пресудно. Наиме, Аргентинци су свесни да против Британије не могу водити нови рат јер се налазе у техничком и војном заостатку за Британијом много више него што је то био случај 1982. год. Војни врх Аргентине је такође свестан да уколико се упусти у нову авантуру у том случају ће морати да рачуна на веома велике губитке који би готово сигурно били далеко већи него они из '82. Узевши све ово у обзир Аргентина се налази у

прилично незавидном положају када су у питању Малвини тако да није јасно на који начин би они икада могли да поврате суверенитет над овим архипелагом и ако у аргентинском уставу стоји да су ова острва неодвојиви део аргентинске територије.

Међутим, ни Британци нису у много бољој позицији и ако су острва практично њихова. Наиме, ситуација у Британији је потпуно другачија од оне током осамдесетих за време Тачерове. Британија се налази дубоко у Ираку и Авганистану. Готово свакодневно британски војници страдају у планинским масивима на истоку Авганистана тако да је тешко замислити да би се Британија упутила у још једну прекоморску крваву авантуру као што је то учинила 1982. када је успела да поврати контролу над овим острвима. Свакако да у овоме кључну улогу има и британска јавност која се отворено противи рату у Ираку и Авганистану а Гордон Браун сигурно има у виду тешко бреме које је оптеретило бившег премијера Тонија Блера који је био познат по својој ратно хушачкој реторици нарочито у случају Ирака. [11]

С обзиром на значајно ангажовање британских војних капацитета у Авганистану и Ираку ово тренирање строгаће Британских морнаричких снага представља само показивање мишића у циљу застрашивања противничке стране. Јасно је да ће нови сукоб око Фокланда моћи да се реши само за преговарачким столом, мада као и у случају Косова, чијој се независности Аргентина принципијелно противи, нажалост не види се начин на који би ускоро могли да се одговарајућим компромисом реше акутна политичка питања која су везана за суверенитет над овом групом острва. Можемо само очекивати да Аргентинци и даље наставе да инсистирају на суверенитету али ни једна ни друга страна тренутно себи не може да приушти нови Фокландски рат. Међутим, пошто је дипломатија као и у небројано много других случајева јако спора и неефикасна, не назире се крај скором решењу кризе око стеновите и ветровима шибане групе острва у јужном Атлантику.

[1] <http://www.militaryphotos.net/forums/showthread.php?61278-Falkland-War-1982-%28-Argentine-side-%29&highlight=Falkland>

[2] <http://www.youtube.com/watch?v=dDFQKCKccgU&feature=related>

[3] http://sr.wikipedia.org/sr-el/%D0%A1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0:ARA_Belgran

[o_sinking.jpg](#)

[4] <http://www.youtube.com/watch?v=IUZu8bvxJs4>

[5] <http://www.mycity-military.com/Mornarica/EGZOSET-ubica-brodova.html>

[6] <http://diplomaticourier.wordpress.com/2010/02/24/a-second-falkland-war/>

[7] <http://www.blic.rs/Vesti/Svet/177912/Pocelo-istrazivanje-nafte-na-Foklandskim-ostrovima>

[8] http://www.bbc.co.uk/serbian/news/2010/02/100217_folklands_row.shtml

[9] <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/516511/Zakuvava+se+spor+oko+Foklanda.html>

[10] <http://www.blic.rs/m/Vesti/Svet/177673/Argentina-apeluje-na-pregovore-oko-Foklanda>

[11] <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/Pogibije-vojnika-brinu-Britance.lt.html>